

וממשיך לבאר שזו החילוק בין מלאכים לנשמות, שמלאכים נקראים "עיני ה'", בדוגמת כללות העין שהוא רק כלי ולבוש, ונשמות נקראים "אישון עינו", בדוגמת עצם כח הראי' — לפי שמלאכים נבואו מבהי' הדיבור בלבד, משא"כ נשמות ישראל ש"עלו במחבתה" ומבא' שם מ"ש"י⁹⁰ "השקיפה ממעון קדשך מן השמים", ומבאר ש"השקפה זאת מבהי' כח הראי' עצמה היא באה, והשקפה והשגחה זו באה ע"י ישראל דוקא שנקראו אישון עינו" — ד"ש לומר בביאור הפסוק הענין, שהשקפה זו מהפכת הענינים הכלתי-רצוניים לטובה, כמאוד⁹¹ "כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקיפה ממצעו קדשך .. שהנפך כו", ולכן, מלאכים שהם בהי' כלי ולבוש בלבד, אין בכתם לשנות ולהפוך כו', ורק בהי' שנקראים "אישון עינו", בדוגמת כח הראי' עצמה, בכתם לשנות ולהפוך לטוב.

ב) בדמשך המאמר מבאר שאישון עינו "הוא השחור שבעין ש"הראי' אשר בעין הוא דוקא בשחור שבעין ולא בלובן אשר סביבו" והנמשל מזה מובן למעלה דכנס"י נקראת אישון עינו מצד בחי' בייור הנפש הבהמית שמלביש ומחשיך את הנפש האלקית, וכשמהפך רע לטוב וחשיכא לנהויה .. אזי גורמים עיקר הארת גילוי אלקות כי הראי' הרוחנית, כמו עד"מ שאור המאיר בעין הוא בשחור שבעין דוקא להיות המסורר האור .. וע"י שנהפך החושך לאור מאיר אור הראי'.

ג) וכדמשך המאמר מבאר ש"עי"י האישון מתפשטת כח הראי' למרחוק להיזתה מצמצמת האור כמשל כלי ההבטה כו', וד"ש במשה וראית אותה גו' כי מנגד תראה את הארץ גו'⁹², כי משה רציא מהימנא ד"י, משגיח בארץ מרחוק כבחי' הבטה דראי' בלבד, לפי שראי' שסביב נמשכת למרחוק, ולהיות מעלת משה גבוה הרבה מאד, ע"כ רק כס"י ראי' השגיח עליו ובראי' המשיך, כי שרש משה מבחי' הראי' נתכמת, כמ"ש⁹³ וירא ראשית לר'.

כא. והנה, כל הפירושים הנ"ל קשורים זבי"ז:
כדי להגיע לעצם הנשמה (שעל זה מורה עצם כח הראי', פירוש הא' דאישון עינו) — הרי זה דוקא ע"י בייור הנפש הבהמית שמלביש ומחשיך את הנפש האלקית (שזהו"ע השחור שבעין, פירוש הב' דאישון

93 פירש"י וירא ית, טו.
94 פיתח כו, יג. ס"פ האיוונ.
95 ברכה לג, כא.

90 תולים לר, טו.
91 ב"ר פ"א, ד.
92 תבוא כו, טו.

ופנימיות .. ובראש השנה בסוד החיצוניות"; ואילו שמוע"צ ושמוח"ת הם בחי' רגל, שעיקר העבודה היא בהריקת כרגלים.
וע"פ המבואר בלקו"ת⁹⁴ ש"בבחינה אחת יש יתרון ומעלה להרגלים שצריך להלך בהם הם מעמיד הגוף והראש כו"י — הרי מוכן, שגם אם הי' חסר בעבודה דו"ה ויהל"פ, בחי' הראש, מוליכים הרגלים את הראש, היינו, שע"י הריקת דשמוח"ת פועלים וממשיכים גם את הענינים דו"ה ויהל"פ בקו בשמוח"ת.

* * *

יט. דובר לעיל שרכיבו הזקן תכע שלא להסתפק בענין האמונה, אלא שחה"י גם הבנה והשגה בהענין ד"איך עוד מלבדו", שלכן צריכים ללמוד פנימיות החורה שבה מובאר הענין ד"איך עוד מלבדו", ולימוד זה צריך להיות באופן של יגיעה.

ולכאורה אינו מוכן: למה צריכים להתייגע בלימוד פנימיות החורה, כמו שצריכים להתייגע בלימוד נגלה דחורה — הרי פנימיות החורה היא "אילנא דחיי", דלית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת כו'⁹⁵, וא"כ, ה"י צריך להיות שיוכלו ללמוד ולהבינה גם ללא יגיעה?

אלא, עם היות שפנימיות החורה מצד עצמה היא באופן ש"לית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת כו'", מ"מ, מצד העלם והסתר של הגוף ונפש הבהמית, צריכים להתייגע גם בלימוד פנימיות החורה.

אבל עדיין אינו מוכן: ליתן שפנימיות החורה מצד עצמה היא באופן ש"לית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת כו'" — איך שייך שיהי' בה העלם והסתר?

כ. ויובן ע"פ המאמר של אדמו"ר הזקן⁹⁶ בביאור הפסוק⁹⁷ "יצרנוהו כאישון עינו", ש"אישון עינו" קאי על בני"י, שהרי נקראו כבת עינו של הקב"ה, כמאמר רז"ל⁹⁸ "כל הנוגע בהם כאילו נוגע בבבת עינו של הקב"ה", ומבאר כמה פירושים ב"אישון עינו":

א) בתחלת המאמר מבאר שבאישון שבעין נמצא כח הראי' עצמה, ולא כמו בכללות כלי העין שהוא רק כלי ולבוש בעלמא לכח הראי' הרוחני להיות נתפס במדות ראי' גשמית, כמו אשר יכ"ס האדם ככלי הזכוכית הבתירה וכי"ב.

87 זח"ג קכ"ב, ב (בריסט), תובא ות' .
88 האזינו לב, ד"ה.
89 שמו"ר רפ"ג.
בתיא אה"ק סכ"ד.

והבעל-בתיים יתנו את ה"משמנינו" בתמיכת התורה, שעזיני⁹⁹ ו"חומכי" מאושרי", ואיחא בהיה¹⁰⁰ "א"ת מאישר אלא מראשרי", היינו, שממשיכיים מראש ומקור כל הברכות, ולבד זאת, יכולים לעשות תנאי שיהי' להם חלק בלמוד התורה עצמו¹⁰¹, שזוהי מעלה גדולה יותר מתמיכת התורה.

אזי ישנה ההכחה של רכותינו נשיאנו ש"אל יהי רודן¹⁰².
[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן עדה"פ הניגון הנ"ל].

עינו, ובשביל זה ירדה הנשמה למטה, כדי לברר את הנפש הבהמית, אשר, עיי"ז דוקא מגיעים לעצם הנשמה.
אמנם, כיצד יתכן שנפש הבהמית תוכל להיעלים על נפש האלקית, הרי נפש האלקית גדלה מעלה ביותר, להיותה מבחי' המחשבה, ואיך יתכן שתוכל לקבל עלי' ענין של העלם?

אך הענין הוא — שקודם ההתלבשות בנפש הבהמית מתצמצמת הנפש האלקית (פי' הגי', שאישון עינו מצמצם האור), ולאחרי הצמצום, שענין הצמצום הוא שרש הזיגים, אזי שייך שתקבל הנשמה ענין של העלם מצד נפש הבהמית. וכאמור, שבאשר נפש האלקית מכרת את ההעלם וההסתור נפש הבהמית, אזי מגיעים לעצם הנשמה כר'.

כפ. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לנשמות — כך הוא גם בנוגע לתורה, ופנימיות התורה:

הכונה היא שפנימיות התורה וחזרון וחורגו גם כשכל דנפש הבהמית, שהרי הענין ד"איז עוד מלכודי" צריך להיות נוגש בכל מקום, כנ"ל, וכשביל זה נחלכשה פנימיות התורה גם כשכל דנפש הבהמית.

אמנם, האפשרות לכך שפנימיות התורה תתלבש בשכל דנפש הבהמית, היא, כיון שלפני"ז ישנו ענין של ירידה וצמצום כר'.

והתורה — עיי' היגיעה הדרושה כדי להסיר את ההעלם וההסתור דנפש הבהמית — אזי מגיעים להעצם כר'.

כג. וכ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "כמשמנינו אל יהי רודן", ובאמצע הניגון הפסיק ואמר: [

"דועי" שכ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע דרש מתלמידי תומכי תמימים שהם יתנו את ה"משמנינו" בלימוד התורה, ואז מכסה הוא ש"אל יהי רודן".

כאשר התלמידים יתנו את ה"משמנינו" בלימוד גליא דתורה ולימוד פנימיות התורה,

96 סה"ש תשי"ה ע' 43. תקעו. ח"ד ע' שליט. ח"י ע' קמח. חיי"א ע' 97 ראת אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ז ע' שכט.

98 משלי"ג, דת. נערקו ב"היום יום" כג חשרי, שמח"ת.
99 (100) וראה רד"ה עץ חיים וראה רמ"א יו"ד סלמ"ז ט"א.
101 (101) חסר קצת (תור"ז).
דשמח"ת ודוע"ט (סה"ש תרצ"ט ע' 68 ואל"ד).

וכמו כן — כאשר יוצאים משמחת-תורה, שאז הוא הענין ד"יהיין לך לבדך ואין לזררים אתך", ונכנסים לעבודה ד"ייעקב הלך לדרכו", הרי אע"פ שכ"ן שכן הוא רצון העליון עושים זאת בשמחה וכטוב לכב, אבל, ביחד עם זה, עומדים בתנועה של געגועים, "נפשי אליך תערוג", ובא לידי ביטוי — "לדעת כל רז סודיך", ידיעת פנימיות התורה.

בס"ד. ר"ד* שמחת-תורה (לפנות-בוקר), ה'תשכ"ב.

(אחרי הקפות, בשעת חלוקת המשקה בשביל הוספה ללימוד דא"ת, טרם שלמד את הניגון "אנעים זמירות", אמר):

לניגון זה — יש הקדמה וסיפור.
ההקדמה היא:

ישנם כמה ענינים שאע"פ שאומרו"ר הזקן לא הכניסם בסידורו, מ"מ, יש להם מקום, וגם תורת החסידות גופא מבארת ענינים אלה.
ע"ד אמירת "לשם יחוד" קודם כל מצודה, "אור חדש על ציון תאו", ו"אל תירא עבדי יעקב" שאומרים במוצאי שבת, ועד"ז גם "שיר הכבוד", שאע"פ שאדמו"ר הזקן לא הכניסו בסידורו, מ"מ, הרי זה ענין נעלה, וכפי שהלבוש מפליג בשבח השיר.
והסיפור:

הסדר הוא שמחת יו"כ, שנקרא "בשם השם", מתפללים בהשכמה, ואיננו בעינינו שראוי באו מדחת יו"כ להתפלל, מצאו א' מחסידו פולין רוקח ע"י ה"עמוד" בניגון ותיבות של "שיר הכבוד". החסיד הני"ל ה"י כל כך שקוע ("ארינגטטאן") בזה, שרק כך כל הלילה, ושכח בכלל שצריכים להפסיק את הצום ("זיך אפפאסטן").
הביאור בזה:

ביו"כ דומים בני"ל למלאכים. וכאשר יוצאים מיו"כ ונכנסים בחזרה לימים ומצוות דחול — עושה הוא זאת, וכשמחה, כיון שזהו רצון הכורא. אבל ביחד עם זה, עמד בתנועה של געגועים למעמד דיו"כ וסיומו — "שמע ישראל גו' ה' אחד", במצב ד"נפשי אליך תערוג".
ובמה מתבטא ענין זה — "לדעת כל רז סודיך".

- 1) ראה גם תו"מ תי"ב ע' 40 הערה 64.
- 2) לקיחת דודוש רי"ה נה, ג.
- 3) שם שו"ש כ. ב.
- 4) הורה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.
- 5) ארי"ח טו"ס קלג.
- 6) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט).
- 7) ראה שו"ע אדמו"ר ארי"ח סתרי"ט סי"ד.
- 8) ראה שם סתרי"ט סי"ט. סתרי"ט סי"ט.
- 9) הורה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.
- 10) ויצא לב, ב. וראה טה"ש תרצ"א ע' 43.